

Eestin balladit

● Viime vuoden helmikuussa järjesti Sulasol ensimmäisen viisumivapaan kulttuuriristeilyn Tallinaan. Silloin oli kulttuuriantina kuorokonsertti.

● Kun nyt alkuvuodesta tehtiin toinen risteily, pääkohde oli Estonia-teatterissa esitetty Eestin balladit.

Kantaatti-baletti

maailmankäytävä
Estonian esityksellä on lisämääreenä kantaatti-baletti, joka tarkoittaa sitä, että teoksessa pyritään kuvaamaan tarinoiden tapahtumia samanaikaisesti runon, musiikin ja tanssin keinoin. tarinat eivät juonellisesti liity toisiinsa. Niille on yhteistä kertomusten ja musiikin muoto sekä kysymys ihmisen vastuusta ja syyllisyydestä, suhteesta muihin ihmisiin, luontoon, maailmankäytävään.

Hiomista kaivataan

Säveltäjän uskollisuudesta kansanballadien muodolle johtuneesta musiikista on tullut intensiivisyydestään ja paikoin suggestiivisista tehoistaan huolimatta useimmiten yksitoikkoiselta. Osasyyn tähän vaikutelmaan on tietenkin se, että tarinoiden teksti ei hyvästä käsiohjelmaselosteesta huolimatta kaikkine vivahteineen välittynyt suomalaisille kuulijoille. Tehokeinoina musiikissa, niin kuin myös tekstissä ja tansseissa kä-

Eestin balladit

● Viime vuoden helmikuussa järjesti Sulasol ensimmäisen viisumivapaan kulttuuriristeilyn Tallinaan. Silloin oli kulttuuriantina kuorokonsertti.

● Kun nyt alkuvuodesta tehtiin toinen risteily, pääkohde oli Estonia-teatterissa esitetty Eestin balladit.

Teoksen on säveltänyt Veljo Tormis. Hän on syntynyt Harjumaalla 52 vuotta sitten ja opiskellut urkujensoittoa ja kuoronjohtoa Tallinnan musiikkikoulussa sekä sävellystä Tallinnan konservatoriossa. Vuosina 1951-56 hän opiskeli sävellystä Moskovan valtionkonservatoriossa. Vapana säveltäjänä Tormis on toiminut vuodesta 1969. Hänelle on myönnetty Neuvostoliiton valtiopalkinto 1974.

Eestin balladien sävellystyöstä Tormis kertoo teatterin käsiohjelmassa näin: "Minä en käytä kansanlauluja vaan kansanlaulut käyttävät minua. Kansanmusiikki ei ole minulle itseni ilmaisemista.

Päinvastoin - tunnen velvollisuudekseni ilmaista kansanmusiikkia, sen olemusta, henkeä, ajatuksia ja muotoa. Minua ei niinkään kiinnostanut näiden balladien raaka ja verinen sisältö, vaan pikemminkin se inhimillinen psykologinen lähtökohhta ja tapahtumien eettinen arviointi, joka näihin lauluihin sisältyy. Niissä on moraalisia ja eettisiä ohjeita, jotka eivät ole menettäneet arvoaan aikojen kuluessakaan."

Kantaatti-baletti

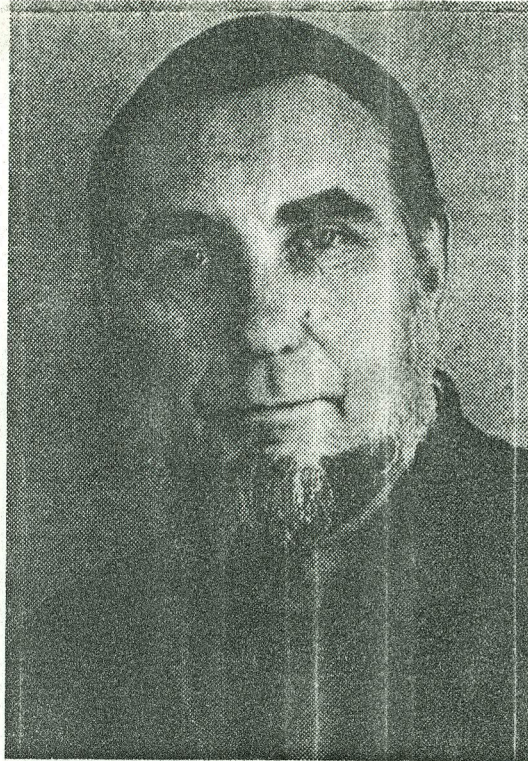
määrittely
Estonian esityksellä on lisämääreenä kantaatti-baletti, joka tarkoittaa sitä, että teoksessa pyritään kuvaamaan tarinoiden tapahtumia samanaikaisesti runon, musiikin ja tanssin keinoin. Tarinat eivät juonellisesti liity toisiinsa. Niille on yhteistä kertomusten ja musiikin muoto sekä kysymys ihmisen vastuusta ja syällisyydestä, suhteesta muihin ihmisiin, luontoon, maailmankaikkeuteen. Ne ovat moraaliteettejä, jotka pääteivät, eilen, tänään, huomenna.

"Niin kuin elämä jatkuu, toistuvat näiden balladien tapahtumat yhä uudestaan vain ajan mukanaan tuomin variaatiolin", sanoo teoksen säveltäjä.

Eestin balladien tanssien suunnittelusta vastaa Estonian pääkoreografi Mai Murdmaa. Hän on pyrkinyt yhdistämään kansantanssin piirteitä klassisen baletin keinoihin. Lavastus ja puvustus, jotka on suunnitellut Mari-Liis Küla, tukevat hyvin teoksen muita elementtejä: pelkkää mustaa, valkoista ja ruskean erilaisia sävyjä. Orkesterin johto oli aikaisemmalta Tallinnan matkaltakin tutun Tonu Kaljusten käsissä.

Väkivaltaisia tarinoita

Eestin balladien tarinat ovat synkkiä ja julmia, niin kuin jo episodien nimistäkin osittain voi päätellä: miehentappaja, vaimontappaja, hautamorsian. - Äiti vie lapsensa metsään kuolemaan, koska heillä ei ole tilaa kotona, ja kuulee lopun elämänsä lasten äänet lintujen laulussa. - Nuori nainen tappaa puukolla lähentele-

□ Veljo Tormis

mään pyrkineen miehen. Vanhemmat kiittävät tytärtään, joka oli pitänyt kiinni kunniastaan. - Morsian puukottaa häyönä sulhasensa kuoliaaksi. Kun metsän puutkaan eivät ota murhaajaa suojelukseensa, hän hukuttautuu. - Toomas otti itselleen vaimon, mutta lempeä riitti vain ensimmäisen lapsen syntymään saakka. Toomas tapattaa vaimon, mutta tämän veljet kostavat ja heirtävät Toomaksen tuleen.

Suomalaisille tutuin lienee tarina Kultainen vaimo, joka sisältyi myös oman televisiomme kiisteltyyn Rauta-aikaan. Siinä mies

pyytää seppää takomaan kullasta naisen, jonka hän sitten ottaa vaimokseen. Tämä ei kuitenkaan suostu talon töihin, ei edes syö ja on vuoteessakin kylmä. Mies kyseli kylän viisailta vanhuksilta, mitä kullasta puuttui. "Kaikki puuttuu kullasta, kieli suusta, mieli päästä ja sydän rinnasta", oli vastaus.

Melkein kaikissa tarinoissa esiintyy murheellinen äitihahmo, joka teoksen epilogissa laulaa: "Ei ole enää ketään, joka minua rakastaisi ja lohduttaisi, vain tuuli rauhoittaa ja auringonpaiste välittää."

Hiomista kaivataan

Säveltäjän uskollisuudesta kansanballadien muodolle johtuneesta musiikki kuulosti intensiivisyydestään ja paikoin suggestiivisista tehoistaan huolimatta useimmiten yksitoikkoiselta. Osasyyn tähän vaikutelmaan on tietenkin se, että tarinoiden teksti ei hyvästä käsiohjelmaselosteesta huolimatta kaikkine vivahteineen välittynyt suomalaisille kuulijoille. Tehokeinoina musiikissa, niin kuin myös tekstissä ja näytöksessä käytetty toisto ei aina vienyt toivoon lopputulokseen.

Tanssiryhmää vaivasivat lievästi epätasoisuudet sekä liikunnassa että näyttämöasemissa. Kuoro oli näyttämön kapeuden takia jouduttu ahtamaan orkesterisynvennyksen sivuille, eikä se esittänyt merkiksi Holmbergin Punaisen viivan tapaan osallistunut näyttämötapahtumiin lainkaan.

Eestin balladit pääsee runsaan tarjontaisessa talossa näyttämöle enää vain harvoin ja siitä johtuneeksi, että nyt nähdystä ja kuullusta jäi jotenkin rosainen vaikutelma. Yksittäisistä solisteista ja selvimmin mieleen Leili Tamme, joka ilmeikkäällä ja taipuisalla ahtolallaan teki balladien keskeiset ähtihahmot.

Kukitusseremonioiden jälkeä viritti katsomon suurkuoro Suomen laulun, jonka Estonian taiteilijakunta otti vastaan spontaaneilla aplodein. Kyyneleitä pyyhittiin rampin molemmin puolin. Heimo veljeyden tunne oli mahtava. Nähtäväksi jää syntyykö näyttämön ja katsomon välille samanlainen yhteisymmärrys, kuin Keski-Euroopan kiertueen jälkeä esitys tietävästi tuodaan myös Suomeen.

JARMO PYYSALU